

Subhash Jaireth
Després de l'amor

Traducció de Jorge Salavert

Per a HJ, KJ i MJ, i per a Moscou

PRIMERA PART

*Footfalls echo in the memory
Down the passage which we did not take
Towards the door we never opened...*

(Ressonen passos dins la memòria
pel viarany que no vam agafar
cap a la porta que mai no vam obrir...)

T.S Eliot, *Burnt Norton*

*No story is ever told just once.
(No es conta la història una sola vegada.)*
Michael Ondaatje, *Running in the Family*

NO CREC EN EL DESTÍ

Vasu

Voldria que no hagués ocorregut, podria haver dit. Però no ho vaig fer perquè no m'agrada buscar excuses. Va ocórrer perquè tots dos vam voler.

Aquell dia, al cafè de la biblioteca, hi va haver senzillament un breu intercanvi de paraules. Totes d'ella. Jo tan sols vaig somriure.

‘Tu somrius massa’, es queixava ella, sovint, després. ‘És una màscara, oi? Una excusa per no parlar.’

‘Està ocupada aquesta cadira?’, va preguntar ella aquell dia, i quan jo vaig negar amb el cap, demanà si podia seure amb mi.

Jo només vaig dir que sí amb el cap.

Ella va seure mirant les teulades cobertes de neu, i els coloms que picaven la brillant llum del sol de la plaça, i el ferm torrent de gent que entrava i sortia de la biblioteca. Va obrir la bossa, va treure la seva agenda, va agafar un tros de paper i va escriure-hi un número. Va tancar l'agenda amb la ploma encara dintre. Llavors, va aixecar el braç dret i va saludar algú de fora. L'home li va respondre, es va aturar un moment i després se'n va allunyar.

Va apartar la cadira i es va posar dempeus, i la ploma que estava dins de l'agenda va caure a terra i va rodar cap a mi. Em vaig ajupir per agafar-la.

‘*Sposibo* (gràcies)’, va dir, mentre la hi donava.

Podria haver-li contestat, ‘*Pozhaluista* (De res)’. Jo, però, simplement vaig somriure.

* * *

La meva Jijee-ma a l'Índia em va demanar que li enviés algunes fotos de la neu de Moscou. No li agradaren les postals que li havia enviat uns quants mesos abans, tot i que n'hi havia moltíssima, de neu. Volia fotos de veritat, amb mi a la neu. Li vaig demanar ajuda a en Kobe, el meu amic ugandès. Ell sabia com fer bones fotos i tenia una càmera. Anàrem al pinar prop del llac, no massa lluny del nostre alberg, i llogàrem un parell d'esquí. Em va fotografiar amb els esquís posats i un munt de neu al fons.

'Vull fer molts calés, home', em deia en Kobe sovint. Estava boig. Al principi intentava aprofitar-se de les seves noies, però aviat s'adonà que la càmera li brindava una oportunitat molt millor. En molt poc temps va reunir un grup de joves sexes a les quals no els calia cap excusa per treure's la roba. Ell estava emocionat. 'Aquí tens un número de telèfon, truca', em va dir un dia. 'Per cinc rubles i uns quants paquets de xiclet, una nit sencera de marxa. Faran tot el que vulguis!'

Els seus àlbums fotogràfics eren molt forts i es venien com els xurros al mercat negre. Molt aviat hi havia calés pertot arreu, no només rubles sinó dòlars americans de veritat. Però les coses bones mai no duren i després d'un any i escaig un milicià enutjat va delatar-lo i el van expulsar del país.

A Jijee-ma li agradaren les fotos que li vaig enviar. A canvi, vaig rebre un jersei de llana i una llauna de *muraba* de mango. La melmelada estava deliciosa. 'L'he feta segons la recepta de l'Amma', va escriure en la carta que va arribar amb el paquet.

De l'Amma, la nostra mare, no en recordo res. La meva Jijee-ma, la meva germana major, és, d'alguna manera, la meva veritable mare. L'Amma va morir cinc dies després del meu naixement. Jo vaig ser el vuitè fill, el més jove de la família. L'Amma va patir dotze embarassos en divuit

anys de matrimoni, inclosos quatre avortaments esgarri-fosos. ‘No et culpis’, em deia Jijee-ma sovint, anys després. ‘L’Amma estava extenuada. Ja no podia més.’

Jo solia portar la foto de la meva mare a la cartera. Té la mida de la meitat d’una postal, i encara que és en blanc i negre, el somriure a la cara de l’Amma és tan lluent que costa apartar-ne la mirada. La bufanda que li cobreix el cap ha relliscat i mostra el cabell negre i una gran arracada d’argent que li penja de l’orella esquerra. Lluu, igual que ho fan els petits estels cosits en el vel, la seva *dupatta*¹.

Uns quants dies abans de partir cap a Moscou, Jijee-ma em va mostrar les arracades una altra vegada. ‘Les he guardades per a la teva núvia’, va dir, i es va posar a riure.

El dia que va morir l’Amma, Jijee-ma va donar a llum una nena, la Mithu. Jijee-ma ens va donar el pit a tots dos: a mi sempre amb l’esquerre. La Mithu preferia el dret. ‘Al pare no li va agradar que jo et donés el menjar’, em va dir després Jijee-ma, ‘i el meu marit ho odiava. Em va obligar a donar-te fórmula, però sempre que hi tenia oportunitat, et donava el pit. Tu ets el meu fill, el meu primogènit.’

* * *

L’Anna i jo ens vam tornar a trobar un dimecres a la tarda. Recordo el dia perquè la nit abans no havia pogut dormir a causa d’un petit incendi a l’alberg. Els dimecres jo solia treballar fins tard a la biblioteca. Aquell dia feia calor a la sala de lectura i l’aire estava força carregat, i com que em sentia somnolent, vaig decidir sortir a fer un passeig. Ja havia arribat a l’escala quan ella va aparèixer des de la foscor.

‘Tens foc?’, va preguntar, amb una cigarreta a la mà.

¹ *Dupatta*: un tipus de xal molt habitual entre les dones del sud d’Àsia, i símbol de modèstia.

Vaig treure un encenedor de la butxaca, encara que no fumava. Quan es va girar per allunyar-se'n, no sé per què, però vaig decidir seguir-la. Ella se'n va adonar i es va aturar a esperar-me. Vam descendir els graons junts i férem un tomb cap a l'estàtua de Dostoievski, dempeus com si fos el porter de la biblioteca. No vam dir res del temps gèlid ni de la neu ni de l'epidèmia de grip que estava fora de control a Moscou. Només vam escoltar les passes de l'altre. Amb cada xuclada de la cigarreta, la cara d'Anna s'il·luminava durant uns segons. Vam passejar el temps que li va costar acabar-se la cigarreta. Abans que pogués preguntar-li el seu nom o presentar-me, es va aturar i va dir: 'Tinc fred'. Jo simplement la vaig mirar fixament, fent tots els possibles per no somriure. 'Me'n vaig dins', em va dir. Just abans d'obrir la porta, es va girar i se'n va acomiadar, i aleshores es va esvaïr.

'He fet alguna cosa malament, en Fiodor Mikhàilovitx?', li vaig preguntar a l'ombra fosca i alta del famós escriptor. No va haver-hi cap resposta, és clar.

Vaig pensar que per aquella nit ja n'hi havia prou a la biblioteca, que recolliria les meves coses i me n'aniria. Però em vaig posar les ulleres, vaig encendre el llum de la taula i vaig continuar treballant.

Després d'una o dues hores vaig aixecar el cap i vaig veure que l'Anna estava encara treballant, com jo.

* * *

Em va portar un bon temps aprendre a fer servir una càmera correctament. Em costava molt mirar el món com un fotògraf. Le meva ineptitud em frustrava, però jo continuava intentant-ho. Prémer el botó sense parar i esperar que el moment hi quedés atrapat no era cap opció. Jo volia crear el moment mateix, i això requeria paciència i perseverança.

Va ser per això que vaig començar a fer esbossos. Em llevava aviat tots els dies i anava a la ciutat per trobar-la, si fa no fa, buida. El silenci m'ajudava a romandre molt centrat. Trobava una posició apropiada per fer un esbós d'un edifici i començava a distingir la seva forma dominant. Una vegada havia establert això, feia un dibuix ràpid. Només aleshores posava la càmera sobre el tríode per a una llarga exposició. Només feia tres o quatre fotos al dia, i mentre la càmera feia la seva feina, jo anava fent més esbossos.

Així és com vaig aprendre a fer servir la càmera per omplir els detalls que els esbossos, ben sovint, no inclouen. La meva llapissera traçava els ossos; la càmera hi afegia la carn.

* * *

A la biblioteca, l'Anna i jo ens posàvem sovint a les nostres taules favorites. Els dimecres jo treballava fins tard, però els dilluns i els divendres arribava i me n'anava d'hora, vora les tres o les quatre de la tarda.

Al principi no ens fèiem massa cas, però molt aviat vam començar a intercanviar somriures innocents. No hi havia cap expectativa, cap promesa —només el reconeixement de la presència de l'altre.

Una setmana vaig canviar el meu dia d'anar a la biblioteca d'un divendres a un dijous, i després d'unes setmanes vaig notar que l'Anna havia començat a venir també aleshores. I no va dur-nos massa temps adonar-nos que havíem començat a fer també d'altres coses, tots dos junts. Si un dels dos recollia les seves coses i marxava, l'altre el seguia. Els somriures que intercanviàvem ja no eren innocents, i tots dos sabíem que aviat ens posaríem a xerrar.

‘Així doncs, ets arquitecte?’, va preguntar ella.

Era la tercera vegada que estàvem junts, la segona que ens ajuntàvem a la cafeteria de la biblioteca. Ella m'havia vist d'immediat, va moure el cap amb un somriure.

‘Tens una bufanda nova’, vaig observar jo.

‘Un regal del meu pare, des de Budapest.’

‘És una ciutat bonica. La París de l'est.’

‘Hi has estat?’

‘Només tres dies. Vaig quedar-me tirat.’

‘Com va ser això?’

‘És una llarga història. Però m'agraden les ciutats velles amb els carrers empedregats i ponts amb arcades.’

‘Així doncs, ets arquitecte?’

M'esperava una pregunta així. M'obria una porta. Encara que potser la porta sempre havia estat oberta, esperant que algú volgués travessar-la. Va ser una casualitat que jo acceptés la invitació. No crec en el destí. Sóc científic, entrenat per ser racional, però de vegades em sorprenc desitjant que un ocell surti dels meus somnis i deixi caure una ploma damunt de l'ampit.

‘En realitat, no. El que faig és dissenyar ciutats.’

‘Això deu ser interessant.’

‘No tan interessant com el que fas tu. Tu excaves ciutats antigues, no? Ets arqueòloga. Ho sé pels llibres que hi ha damunt la teva taula.’

‘És per això que et pares una miqueta quan passes pel meu costat. Per què no et pares del tot i em convides a fer un passeig? Un arquitecte passejant amb una arqueòloga... Sona romàntic, això.’

‘Ja vam fer un passeig, recordes?’

‘Sí —en companyia de Dostoievski.’

‘Ell també era arqueòleg.’

‘A mi em sembla més que era patòleg.’

Vam parlar una estona, fins que vaig adonar-me que el cafè se m'havia gelat, i em vaig aixecar a comprar-ne un

altre. La cua era llarga i vaig haver d'esperar un bon temps. L'Anna continuava llegint, i de vegades aixecava el cap, mirava en la meua direcció i somreia. Però quan li vaig portar el seu got de suc de taronja a la taula, em vaig adonar que se n'havia anat. Hi havia una nota damunt la taula, amb un número de telèfon: '*Prosti* (Perdó), he d'anar-me'n. Truca'm al 3228368. Anna.'

No vaig trucar. Els exàmens em tenien molt enfeinat.

I després em vaig posar malalt.

Anna

Em va sorprendre que la tia Olga no hagués dit res. Ocultar-li qualsevol cosa és gairebé impossible, ja que em coneix de dalt a baix. No puc imaginar-me la vida sense ella. Jo tenia quatre anys quan se'm va emportar a viure amb ella a Kíev, ja que el meu atrafegat pare no tenia temps per a mi. Em va ensenyar música en una escola i amb ella vaig aprendre a tocar el violoncel. No era el seu instrument preferit; ella volia que escollís el piano. Però així que em va veure amb ell, es va adonar que jo estava feta per al violoncel, i el violoncel per a mi.

El pare deu d'haver-li esmentat alguna cosa. Ell va respondre al telèfon i es va girar cap a mi. 'Un estranger demana per tu', va dir amb un somriure. Però fos qui fos, ja havia penjat quan vaig agafar el telèfon.

No seria el jove indi que havia conegut a la biblioteca? 'Ni tan sols sé com li diuen', vaig pensar. ¿Havia estat massa arrogant en deixar-li el meu número en aquell tros de paper? ¿Estava posant a prova la seva paciència, la seva persistència i resolució?

Es deu haver posat malalt. Enguany la grip és terrible i els estrangers són sempre els primers a caure-hi. Em vaig

preguntar si tenia amics que poguessin tenir cura d'ell en aquesta gran ciutat tan aliena.

Ell era molt amigable amb mi. Tímid, però amigable.

‘Qui és l’estranger aquest?’, va preguntar la tia Olga molt aviat. ‘Ells no són com nosaltres’, va afegir-hi. ‘Són massa diferents com per viure amb ells.’ La tia Olga diu que ella no n’és, de racista, sinó que pensa que nosaltres els russos som especials, ni superiors ni inferiors —només diferents. Ja ni tan sols em prenc la molèstia de dir-li que no estic d’acord amb ella. Sé que no vol que em precipiti en una nova relació, massa aviat després del trencament tan desordenat que vaig patir amb en Sergei.

‘Arregla primer l’enrenou amb ell’, em va dir. No hi ha cap enrenou. Aquella relació està veritablement morta i soterrada. Set anys de convivència. Quin malbaratament! No em vaig esforçar jo per fer-nos feliços? Els primers anys van ser un gran goig. Però érem joves, sense cap experiència i ens vam equivocar.

Aleshores en Sergei em va demanar que me n’anés amb ell en el seu vaixell. Em va agradar la idea. Quin viatge! Vaig decidir allí mateix que no tornaria a fer aquella errada mai més. Com totes les travessies, el viatge en el vaixell era monòton, pesat i avorrit, sobretot quan passàvem d’un lloc a un altre i preniem mostres per realitzar anàlisis científiques.

Vam mirar de fer el viatge suportable, ens inventàvem formes noves d’entretenir-nos, sovint a expenses de l’altre. Predominava una atmosfera d’indulgència lasciva, i solament els sobtats conflictes violents ens donaven una mica d’alleujament. Em deixava estupefacta que gent que en altres circumstàncies eren tan respectables i correctes, sobtadament es convertien en uns veritables monstres. Aquests científics de mitjana edat, amb sobrepès i alcoholitzats, miraven d’excel·lir per sobre dels altres seduint les joves ajudants de laboratori. Les noies també estaven

avorrides, és clar, i algunes eren més depredadores del que és normal. Sabien que, confinades en el vaixell, tenien una rara oportunitat d'agafar un *peix gros*. Elles mateixes canviaven de mans com si fossin els testimonis d'una cursa entre els científics. El que més fastigós em resultava era que els homes que s'aprofitaven d'elles de manera tan frívola no s'abstienien de difondre les sòrdides històries de les seves proeses.

‘Com pots viure així?’, vaig preguntar a en Sergei. ‘És el meu treball’. Això va ser tot el que em va dir.

Després de tornar d'aquell espantós viatge, vaig demanar-li que ho deixés. S'hi va negar categòricament. Vaig demanar-li que deixés d'anar a les expedicions. S'hi va negar novament. Era un biòleg marí i les expedicions eren part del seu treball.

Sé que ni tan sols hauria d'haver-li-ho demanat. Jo mateixa ho hauria rebutjat si ell m'hagués demanat que deixés de fer els meus viatges arqueològics. No és que fossin nets i agradables.

Aleshores, després d'un dels seus viatges a Txukotka, em va deixar. Havia estat esperant que ocorregués, perquè vam tenir una baralla monumental just abans del viatge. Mentre ell va estar fora no hi van haver ni trucades de telèfon ni cartes. Un mutisme absolut.

Una setmana després de la seva tornada el vaig trobar una tarda esperant-me al nostre lloc, amb la maleta feta i preparat per mudar-se.

‘Vés-te'n, si és això el que vols’, li vaig dir. ‘Vés-te'n i no tornis mai més. I no em diguis que ho sents, perquè no ho sents. I jo tampoc.’

‘Vols saber per què?’, em va preguntar.

‘Vols dir, la teva excusa.’

‘Jo vull nadons, tu no en vols cap’, va dir sense pietat. Què podia dir-li? Tenia raó.

‘La Galya sí que vol tenir nadons’, va continuar tot murri. ‘Tants com vulguem.’

Finalment, vaig perdre els papers quan em va dir que encara m’estimava. Jo era el primer amor de la seva vida, va dir.

Vaig agafar el gerro de la taula i l’hi vaig llençar. Va moure el cap ràpidament a un costat i el gerro va colpejar la paret i va caure a terra. Ni tan sols es va trencar.

Se’n va anar de seguida.

En Sergei Shumakov va ser el meu primer amor. I com tots els primers amors, suposo jo, havia d’acabar. *Slava Bogu* (gràcies a Déu!) no vam tenir nens.

Vasu

La sala de l’hospital on van dur-me estava plena, així que les infermeres em trobaren un llit al corredor. Hi havia tres malalts més jacent allà. Vora la mitja nit van dur un turista txec. Semblava estar malament, i tres doctors i un parell d’infermeres el rodejaren. Va morir al matí.

Vaig passar la nit entre el somni i la vetlla. ‘Sor’, vaig cridar la Valya, la infermera, una vegada. ‘Digui’m, si us plau, si això d’allà fora és la lluna. Per què s’ha quedat clavada al cantó de la finestra, com si estigués feta de cartó pedra?’

‘És un fanal, babau’, respongué amb una rialla mentre em prenia la temperatura amb la mà al front. La seva mà em va semblar tan freda com una lluna d’hivern.

L’endemà, la metgessa, la Dra. Maria Fyodorovna, em va mostrar les radiografies. Va assenyalar diverses taques blanques en les imatges i va explicar que tenia una greu pneumònia relacionada amb la grip, i que els meus dos pulmons estaven infectats. Em van prescriure una dosi molt forta d’antibiòtics, suplementada amb vitamines. Ella sabia que jo patia d’asma bronquial, i em va dir que em vigila-

ria de prop. ‘Dins de tres setmanes o així ja estaràs preparat per anar-te’n a casa’.

Aviat em traslladaren a una sala on hi havia sis pacients més. Era un lloc molt més tranquil, però vaig trigar uns dies a acostumar-me als roncs, als pets, a la tos, al so del pixum caient dins de l’orinal, als llits grinyolant, al so de les xanquetes i a les paraulotes que algú etzibava de vegades en veu alta. El que més em desassossegava eren els gemecs que arribaven des del llit més proper a la finestra. En Vasilí, director d’una fàbrica, s’estava morint; el seu cos es col·lapsava a poc a poc. Tenia les cames inflades, els pulmons infectats i ràpidament els ronyons començaven a fallar-li. Com que intuïa que sovint jo estava despert, em cridava demanant-me ajuda. Jo li passava l’orinal i observava com li costava un bé de Déu de vessar-hi unes poques gotetes de pixum.

Solitari i incapaç de dormir, la majoria de les nits me les passava passejant pels corredors. Si la Valya tenia el torn de nit i no estava massa ocupada, parlava amb ella o m’asseia en silenci a prop. El meu capteniment li va semblar colpidor, i li va pegar per començar a dir-me ‘el meu ratolí solitari’.

‘No sé què fer sense tu’, em va dir. ‘No vols menjar res —cosa que entenc, perquè el menjar és terrible— i tampoc vols prendre les pastilles que et porto. I ningú no ve a veure’t mai! Vols que et canti cançonetes de bressol?’

Jo vaig somriure. I finalment vaig dir: ‘Amb unes quantes històries n’hi haurà prou.’

‘Quina mena d’històries?’

‘Qualsevol. I et faré un dibuix. Un retrat, si et sembla bé.’

La majoria de les històries de la Valya eren sobre els miners del carbó de Donetsk, la seva ciutat natal, on el seu pare treballava com a biòleg i la seva mare de topògrafa.

Una nit la vaig trobar fent sexe amb un dels pacients a la sala d'injeccions. Me n'hauria d'haver allunyat, però per alguna raó m'hi vaig quedar, observant l'escena. La Valya se'n va adonar.

A partir de llavors, les nostres converses nocturnes es van acabar.

Els diumenges eren els dies més pesats a l'hospital. Volia que desapareguessin del calendari. Els dies laborals, el tràfec diari de la sala mantenia tothom ocupat. Els diumenges tot, fins i tot les infermeres, es feia com a càmera lenta. No hi havia cap visita mèdica, ni proves, ni anàlisis. Només la monotonia de llevar-se i, després de llargues hores d'espera, tornar-se'n al llit.

Els diumenges més que mai esperava que algú em truqués o visités. Li tenia enveja a en Vladimir, el pacient que ocupava el llit al costat del meu. Contava amb una filera contínua de visitants. Hi arribaven en grup, carregats de flors, suposadament prohibides a causa de l'asma que patíem la majoria de nosaltres. Els visitants portaven paquets de xocolata, coques i galetes, ampolles de vi i de vodka. La majoria d'aquestes llaminadures els les donaven a les infermeres, als ordenances i a les dones de la neteja, per assegurar-se que tractessin Vladimir com un rei.

Ell era un actor del Lenkom, el Teatre Komsomol de Moscou. També patia pneumònia, però no era gaire greu, i després d'una setmana va començar a passejar-se pertot arreu de la sala, mirant d'animar tothom. Com la majoria dels bons actors, no era especialment atractiu, però tenia carisma.

Una tarda va oferir de posar-me tires de cataplasma de mostassa a l'esquena. Vaig accedir-hi només perquè no volia ofendre'l. Però no sabia quina era la manera correcta de fer-ho. Als deu minuts tenia tota l'esquena plena de cremades.

La Maria Fyodorovna es va enutjar moltíssim. ‘No deixis que aquest idiota s’acosti a tu mai més!’ em va avisar.

Però Vladimir era força agradable. A tots els de la sala de l’hospital ens agradaven les seves gracioses representacions, especialment el poema sobre Caterina la Gran i el seu amant, el Príncep Gregori Potemkin. ‘Digui’m Volodya’, em va dir, rebutjant el nom més formal, Vladimir Vladimirovich.

‘Què li sembla VV?’, li va preguntar.

‘Sona molt bé. Molt americà!’

Temps després em vaig assabentar que es tractava d’un actor de tercera categoria al Lenkom. La categoria no era una mesura del seu talent; només reflectia la seva posició en la jerarquia del teatre. ‘Papers petits en grans obres, i una mica més grans en obres petites’, es queixava. Havia considerat la possibilitat de deixar d’actuar, però l’aturava la por de convertir-se en un buròcrata insignificant o en un alcohol·lic. ‘Hi ha màgia en la teva veu’, li deien sovint els seus amics. ‘No la malgastis.’ Per fortuna, no ho va fer, i va arribar a ser un lector i actor molt colpidor.

‘No tens cap noia, oi?’, em donava la llauna sovint amb això. ‘Jo te’n puc trobar una.’

Per sort la Natasha em va salvar de més assetjaments. La seva aparició un diumenge el va convèncer que, després de tot, jo no estava tan sol.

Jo havia conegut la Natasha en la classe de dibuix a la Universitat. Era una bona pintora, però preferia fer esbossos i aquarel·les que pintar a l’oli. Ella es va adonar com d’inseguir estava jo dels meus dibuixos, i va començar a allisonar-me.

Jo estava agraït per la seva ajuda, i gaudia molt dels nostres viatges al camp, als afores de Moscou.

‘Tens visita’, vaig escoltar que deia en Vladimir a la porta. ‘T’enyora molt’, digué a la Natasha.

‘Ja ho sé’, va respondre ella mentre s’acostava al meu llit amb els braços carregats de carpetes i bosses de plàstic. Em vaig preguntar per què semblava tan contenta mentre ella es llevava l’abric blau i la *schapka*, el seu barret de pell. Va moure el cap per soltar els seus llargs cabells castanys i em va fer un petó, directament als llavis. Tenia el nas molt fred i l’alè dolç com la rosada de bon matí. Als seus ulls es veia una càlida lluïssor que em feia desitjar arrapar-me a ella.

‘He sentit que has estat molt malalt. No et vaig dir que aquest país no és gens bo per a tu? Fa massa fred. Vés-te’n a casa, babau.’ Es va aturar i em va mirar una altra vegada. ‘I porta’m amb tu!’

Va tornar a fer-me un petó. ‘Mireu-lo!’, va riure. ‘Que no t’ha besat mai una noia abans? Sempre he volgut fer això, saps, però no estava segura de com reaccionaries. Però deixa’m que t’avisi: això no ha de tornar a ocórrer. Aquest ha estat el teu últim petó. No tinguis por; no vindré amb tu. Potser li tingui tírria al fred, però no podria viure sense la neu.’

‘Mostra’m els teus pulmons’, va exigir llavors. Mentre examinava les radiografies va xiuxiuejar: ‘*Bozhe moi!* (Déu meu!) Que bonics que són! Digui’m, perquè estan malalts?’ Jo vaig assenyalar les taquetes blanques. ‘Vols dir aquestes gamberres tan petites! Mira que són horribles!’

Va deixar les radiografies, va obrir la seva bossa i va treure’n els regals: un gran quadern per fer esbossos, unes quantes edicions velles del *Times of India* i del *New York Times*, que segurament hauria rebut de l’Emma, la meua veïna escocesa de l’alberg, i una bossa plena de pomes vermelles. ‘Les pomes són de *Beryozka*.’ Aquesta era la tenda que feien servir els turistes i els *apparàtxiks*² soviètics rics,

² *Apparàtxiks*: prové del rus. Forma original: *annapáтчик*. Despectivament, buròcrata, funcionari del partit.

on només acceptaven dòlars. ‘Vaig anar amb l’Emma i em vaig comprar un parell de mitges i un petit sostenidor molt bonic. Mira, toca’l!’ M’agafà pel cap i em va obligar a fer una ullada al sostenidor negre que portava sota la seva brusa blanca de seda.

Va obrir la bossa una altra vegada i va treure una caixa d’aquarel·les i de pinzells. ‘Tu saps que m’agraden les aquarel·les i vull que t’agraden a tu també. No els tinguis por. Una vegada hagis après a fer-les servir, no tornaràs mai més a mirar els olis.’

Va fer una pausa i es va quedar cercant la sala. ‘Estic parlant massa? Digues-me la veritat. Hauria de callar?’ Jo estava bocabadat. Encara estava recuperant-me de l’ensurt de la seva sobtada visita. ‘Ai, gairebé me n’oblidava’, va continuar. ‘Tinc una cosa que volia ensenyar-te. Saps que el meu amor de veritat és Saint-Exupéry. Ja ho sabies, oi?’ Va llevar-li la corretja a una carpeta gran i va col·locar davant meu les il·lustracions que havia dibuixat per a *El petit príncep*. ‘Són per a tu’, va dir. ‘El meu regal especial. Estic segura que t’eixamplaran el cor.’

Vaig examinar els dibuixos, però abans que pogués dir una altra paraula, li vaig parlar de l’Anna. ‘¿És maca?’, em va preguntar, força impertèrrita. ‘Aposto que ho és.’ Vaig dir-li que no sabia molt més d’ella, que era arqueòloga, que feia servir ulleres i que la darrera vegada que l’havia vista duia una bonica bufanda hongaresa que el seu pare li havia portat de Budapest.

‘Vols que li truqui per tu?’, em preguntà la Natasha.

‘No, no ho facis, si us plau’, vaig contestar-li amb pressa. ‘Puc esperar.’

‘Però jo no! Aniré a la biblioteca i cercaré la teva Annushka de Leninka.’

La Natasha hi va apuntar els detalls: on es trobava la sala de lectura, on s’ubicava la taula, les hores a les que

arribava i marxava l'Anna, el nombre de descansos que es prenia, i el tipus de perfum que feia servir.

‘Sembla rica i burgesa’, va anunciar. Va prendre nota del número de telèfon de l'Anna i afegí: ‘I a més, viu a Medvedkova. El nuvi de la meva germana hi viu també, és un home espantós!’

Vaig estar confinat sis setmanes a l'hospital, el doble que en Vladimir. El dia abans que li donessin l'alta, em va preguntar pels diaris que la Natasha m'havia portat. Volia veure'ls amb regularitat.

‘No puc prometre res’, li vaig dir, ‘però miraré d'aconseguir-los per a tu.’

Em va donar la seva adreça i el telèfon. Després em va encaixar la mà i va dir: ‘*Dogovarilis?*’ (D'acord?).

‘*Dogovarilis*’, vaig respondre.

Anna

En Vasu m'havia esmentat una vegada que li agradaven els llibres de segona mà, i la tenda que hi havia a Kuznetsky Most n'era una de les millors. Havia vingut a buscar alguna cosa sobre Bach per a la tia Olga. Ell estava fora, examinant els llibres estesos a la vorera. Tot just quan jo sortia de la tenda, ell va aixecar el cap, em va veure i va somriure.

Em va agradar com va somriure, tancava els ulls una mica. El somriure li il·luminava el rostre. Tenia una cicatriu al mentó, la qual tremolava quan separava els llavis, i això jo ho trobava adorable. Però el seu somriure no va durar molt. Ràpidament va desaparèixer i es va tornar a posar seriós, com si no estigués segur de si hauria d'haver somrigut. M'intrigava la seva reticència. Per què estava tan indecís, tan insegur de si mateix? Però

semblava intel·ligent, honrat i sincer, i la seva timidesa li parava bé.

Potser no pensava que les dones el trobaven atractiu. S'equivocava. Era prou atractiu com per invitar més que unes mirades casuals, i llavors una tenia la impressió de voler parlar amb ell, i de fer-li parlar. Almenys això era el que jo havia sentit quan el vaig veure per primera vegada a la biblioteca.

‘Em cal un cafè’, li vaig dir, i vam trobar una cafeteria al carrer Gorky. Havia començat a nevar, els flocs lleugers de neu en pols que es desfan tan aviat com cauen.

Aquell passeig va ser especial, confessaria ell després. Tan especial que el va reviure una vegada i una altra en els seus somnis, a càmera lenta. Recordava els detalls més petits: la meua cua de cavall que sobreeixia per sota de la meua gorra vermella; les floretes del meu paraigua; la neu que relliscava per sobre les meves botes negres. I, és clar, la bufanda.

A mesura que el somni avançava, em digué, li dominava el desig de ficar la mà dins de la butxaca del meu abric. ‘Llavors em sentia feliç’, em deia.

‘Fa temps que no et veig’, li vaig dir. ‘Ja has acabat el teu treball a la biblioteca?’

Com solia fer, va vacil·lar.

‘Estàs tan pàl·lid’, advertí.

‘Vaig estar malalt. Pneumònia. Però ja em trobo molt millor.’

‘*Bednyashka* (pobre home solitari)’, vaig pensar. Vaig acostar la mà a la seva cara, però no vaig arribar a tocar-la-hi. ‘Per què no em vas trucar?’

‘Ho vaig fer. Tres vegades.’

‘I...?’

‘Ningú no va agafar el telèfon.’

‘No m’ho crec’, li vaig dir, i el vaig mirar de fit a fit perquè sabés que jo sabia que m’estava mentint.

La cafeteria estava atapeïda de gent que portava abrics, gorres i botes molt xops. Dintre, l'aire se sentia calent, humit i sufocant. Trobarem una taula prop d'una finestra i vaig oferir-me a portar-li una tassa de cafè. La hi vaig portar, i llavors me'n vaig tornar a anar, aquesta vegada al vàter. M'hi vaig estar un bon temps, allà dins.

Quan finalment vaig tornar a la taula amb ell, em va semblar que estava una miqueta apagat. 'No cal que m'esperis', li vaig dir. 'Et pensaves que ja me n'havia anat, oi?'

'Però si t'havies deixat el violoncel.'

'Me'n podria haver anat sense ell. Aleshores, m'hauries de trucar.'

Una altra vegada ell va callar.

'Em vas trobar a faltar, quan estaves a l'hospital?', li vaig demanar.

No em va respondre, però la seva temptativa d'un somriure i la lleugera tremolor de la cicatriu que tenia al mentó em deien que sí.

'Hauries d'haver-me trucat i demanar-me que hi anés a veure't', li vaig dir. 'Ho hauria fet!'

Un altre cop va guardar silenci, i jo em vaig adonar que si volia arribar a conèixer-lo, hauria d'aprendre a suportar les seves no-respostes.

Vaig jugar amb la bufanda i vaig mirar per la finestra. Va seguir la meva mirada, i tots dos vam veure una font, la seva pica rodona de pedra plena de neu, mentre un parell de coloms es mullaven dins la neu. De sobte vaig sentir un lleuger moviment de la seva mà. 'Apa! No tinguis por!', volia dir-li, però la mà es quedà on estava.

'T'agrada tocar el violoncel?', em preguntà sobtadament.

'Per descomptat que sí', li vaig respondre, encara mirant els coloms. 'Saps què? Crec que sabia que estaves malalt. Una cosa molt estranya em va ocórrer una nit que no podia

dormir. Em vaig aixecar, vaig agafar el violoncel i em vaig posar a tocar. Estava asseguda prop de la finestra, mirant afora. I vaig sentir que et veia. Jeies en un llit d'hospital. Tenies la cara pàl·lida i descansaves damunt d'un coixí alçat, il·luminat per una lluna blanca i freda.'

Ell no va dir res. Vaig mirar el meu rellotge. Arribava tard al meu assaig. 'Me n'he d'anar', vaig dir, i em vaig aixecar.

Sortírem de la cafeteria i caminàrem fins a l'estació de metro. A l'escala mecànica li vaig preguntar si li venia de gust venir al concert. 'M'encantaria', respongué, i ràpidament vaig escriure l'adreça en un paper. Li vaig dir que el concert era gratuït i que l'esperaria dins del saló de l'entrada principal.

El meu tren hi va arribar primer i vaig pujar de pressa. Ni vaig mirar enrere ni vaig acomiadar-me'n amb la mà.

Vasu

Em vaig quedar dempeus prop del guarda-roba, mirant com el públic anava sortint. De mica en mica els llums s'apagaren i arribaren les dones de la neteja amb escombres i recollidors. Anna m'havia dit que l'hi esperés.

El concert va ser meravellós. Almenys és això el que li hauria dit la Natasha, però la música de la qual havia gaudit no fou la part més important. Tan aviat com va començar i vaig veure Anna damunt l'escenari, no només vaig perdre la noció del que estava sentint, sinó que ni tan sols vaig quedar-me amb cap de les notes.

Havia llegit el programa abans, i estava preparat per gaudir-ne del tot, sobretot amb la segona peça, el Quartet per a Corda núm. 12 de Xostakóvitx, perquè és el violoncel el que pren el paper protagonista. Però el meu desig de

no deixar de mirar l'Anna, tots els mínims moviments que ella feia, era tan fort que vaig haver d'apartar-ne la mirada. Vaig buscar un altre objecte damunt l'escenari amb què distreure'm, però va ser infructuós. L'Anna, bella i intensa, era tot el que jo volia observar.

Mentre l'esperava al costat del guarda-roba jo sabia que havia de calmar-me abans que reaparegués. Altrament, no seria capaç de parlar amb ella degudament i el meu somriure idiota la faria enutjar i malmetria la nit.

Potser simplement hauria d'allunyar-me'n? Fins i tot em vaig girar cap a la porta. Llavors, vaig sentir que em cridava: 'Espera'm.' Estava baixant les escales a corre-cuita, el violoncel es balancejava a les seves mans. 'Perdó!', va dir. 'Havia de dir-los adéu als meus amics. Se n'han anat a la cafeteria. T'agradaria conèixer-los?'

'La veritat és que no ho sé', vaig dir jo, i l'Anna va veure ràpidament la meva indecisió i canvià d'idea. Em digué que els trucaria després.

Ja s'havia fet tard, i era una nit freda i ventosa. No hi havia indicis de neu en l'aire ni cap estrella al firmament. Em va deixar que li portés el violoncel, posà el seu braç per sota del meu i em parlà molt suaument. 'Caminem junts. Ja sé que camines molt lentament. Ho fas tot lentament; però m'agrada la teva lentitud. Jo hauria d'alentir-me també. La tieta Olga sempre em renya, 'No vagis tan de pressa!', em diu. És la germana del meu pare. Estricta, però en el fons és un tros de pa. M'estima moltíssim, i jo a ella. M'ensenyà a tocar el violoncel, saps?'

Em mirà amb atenció. 'Espero que li agradis. Sé que al pare li cauràs bé.' Va aturar-se i tornà a mirar en la meva direcció.

'M'ha agradat molt la teva interpretació', li vaig dir.

'Per què?'

No sabia com explicar-li-ho.

‘Vinga, hauries de saber-ho. Digues-me almenys una raó.’

‘Potser per la manera que el sostenies, clavat entre els genolls i les cames, com abraçant-lo, i ...’

‘I què més?’

‘La manera com estiraves el coll, i després l’inclinaves a un costat, somreies i...’

‘I què més?’

‘I respiraves. Jo podia sentir com entrava i sortia l’aire, i...’

‘I què més?’

‘Ah! Gairebé me n’oblidava.’

De sobte havia recordat el ram de flors que havia amagat dins de la butxaca del meu abric. El vaig treure. L’embolcall de cel-lofana havia relliscat i una de les flors estava penjant precàriament amb la tija doblegada.

‘Ho sento.’

‘No siguis babau.’ Anna es va aturar, agafà la flor danyada, la trencà d’una estrebada i se la va menjar. Llavors es posà a riure i a tossir.

‘Vols beure alguna cosa?’, li vaig preguntar.

‘No. No’, va dir entre riures. ‘El que voldria saber és qui et va dir que em portessis clavells?’

‘Ningú’, vaig mentir.

Una vella que venia flors en un quiosc de la universitat me’ls havia recomanat. ‘Emporti-se’n aquestes, rei!’, m’havia dit. ‘Són molt boniques. Estic segura que a ella li agradaran. No sigui tímid. Li dóna el ram i després li fa un petó a la mà.’ Quan va veure la meva desgana, ho va repetir: ‘Sí, home! Faci-li un petó a la mà. Que no m’entén?’

La dona m’aconsellà no quedar-me al carrer molt tard aquella nit. Jo sabia per què. Hi havia un maníac assassí vagant pels carrers que atacava les dones i els seus acompanyants. Onze dones, la majoria joves i amb anells de casades havien estat violades, assassinades o mutilades. Com

solia ser habitual, els diaris no havien informat de res, i deixaven que la gent escampés rumors salvatges sobre les víctimes i l'assassí. Alguns pensaven que es tractava d'un fugat d'una institució mental, mentre que d'altres sospitaven d'un fugitiu que s'havia baixat d'un tren de presidiaris que havia passat per Moscou. Uns altres creien que hi havia dos o tres assassins que miraven de sobrepassar-se'n els uns als altres. La teoria més estranya era que l'assassí era un transvestit que es vestia i comportava com una dona durant el dia, però a la nit es convertia en home.

Quan un oficial de la milícia va informar de l'arrest d'un sospitós, ningú a la ciutat va creure que havien agafat l'home correcte. Les dones encara es negaven a caminar totes soles de nit. Moltes portaven ampolles de vinagre o paquets de pebrot coent o bestioles en les seves bosses, si és que havien de sortir al carrer.

Quan l'Anna i jo sortírem de l'estació de metro ja era gairebé la mitjanit. Però res ens va ocórrer aquella nit. Esperàrem junts que arribés un autobús, que ho va fer puntual, i ens va portar fins a la darrera parada, a poques passes de l'apartament on ella vivia. Pujàrem les escales fosques fins al segon pis, i abans d'obrir la porta em va mostrar el timbre. 'Per cridar-me, has de prémer el timbre dues vegades', em va allisonar. Ella entrà primer per comprovar que no hi havia ningú despert, i llavors em va xiuxiuejar que hi entrés.

L'habitació tenia una gran finestra encarada al nord, amb vistes a un parc amb dos gronxadors, una font i un gran roure.

Tots dos estàvem cansats i una mica desconcertats. Sé que l'Anna m'hauria deixat dormir amb ella al seu llit si jo l'hi hagués preguntat. Però no ho vaig fer. No volia donar jo el primer pas.

Em va alegrar que ella no corregués les cortines i ocultés la finestra. Del matalàs estant, podia veure com l'enorme